

Verslag Politiek Café – Grenzen aan integratie

In het Politiek Café van deze maand sneden we het integratieonderwerp aan. Dit deden we samen met hoogleraar Europese studies en schrijver **Paul Scheffer**, rechtsfilosoof en journalist **Tamar de Waal** en socioloog en fractievoorzitter van DENK in de Rotterdamse gemeenteraad **Stephan van Baarle**. Hoe zit het met het integratiebeleid en is de integratie in Nederland gelukt?

'Het integratiebeleid in Nederland is mislukt'

Bij binnenkomst stonden er drie borden met ieder een stelling erop. Het publiek mocht met een groene of rode sticker aangeven of zij het met die stelling eens of oneens waren. Eén van de stellingen 'het integratiebeleid in Nederland is mislukt' vormde de rode lijn tijdens deze avond.

Van Baarle geeft als eerste zijn reactie. "Dat kun je zo niet zeggen." Scheffer stemt in, of het is gelukt of mislukt kun je niet zeggen, "dat is een veel te makkelijk en algemeen oordeel." Van Baarle kaart hierbij de tweeledigheid van integratie aan. Vaak voelen mensen zich wel geïntegreerd, maar niet geaccepteerd. Er moet ook sprake zijn van wederkerigheid, de samenleving moet nieuwkomers ook accepteren, anders is de integratie niet gelukt. Daarom moet het debat niet over integratie, maar over acceptatie gaan.

Volgens Tamar de Waal kun je deze stelling in tweeën opsplitsen. Namelijk, het inburgerings- of integratiebeleid in Nederland en hoe zich dat heeft ontwikkeld door de tijd heen. Én integratie in de brede zin, oftewel het integratiedebat, met normatieve vragen als wanneer we kunnen spreken van een gelukte

integratie. Het inburgeringsbeleid is volgens haar wel mislukt en gaat het er op dit moment zelfs historisch slecht mee.

De relatief korte geschiedenis van het inburgeringsbeleid

Van Tamar de Waal krijgen we een korte geschiedenisles over het inburgeringsbeleid in Nederland met een paar belangrijke gebeurtenissen.

Wat gelijk duidelijk wordt is dat Nederland een relatief korte geschiedenis kent wat betreft het inburgeringsbeleid.

- Het startte na de komst van de gastarbeiders in de jaren 60 en 70. Toen constateerde de WRR dat het niet zo waarschijnlijk zou zijn dat de gastarbeiders maar tijdelijk in Nederland zouden blijven. In 1988 kwam dan ook de conclusie uit hun rapport dat de overheid met een reactie moest komen op deze groep nieuwkomers.

- De reactie was de eerste inburgeringswet in 1998. Maar dit beleid had gelijk al startproblemen en werd al afgeschaft vóórdát het goed en wel tot stand was gekomen. Uit dit beleid wordt de kijk op integratie toentertijd duidelijk. Namelijk, Nederland heeft bepaalde idealen en waarden en als de samenleving er als geheel in slaagt om die idealen en waarden te ondersteunen, dan werd er gesproken van een gelukke integratie.
- In 2003 kwam minister Verdonk echter met een ander perspectief op inburgering. Nieuwkomers moesten er zelf voor zorgen dat ze goed integreren (of assimileren). Doen zij dat, dan krijgen zij als kers op de taart het Nederlandschap, aldus Verdonk. Pas dan werd integratie gezien als succesvol.
- In 2013 werd het inburgeringsbeleid nog verder aangescherpt. Er werd besloten dat het inburgeringsonderwijs niet meer gratis werd aangeboden door de overheid, maar dat mensen dat zelf moesten regelen op de private markt en een lening afsluiten bij DUO. Als je vervolgens het inburgeringsexamen niet haalde, dan verloor je ook het recht om in Nederland te blijven. Dit idee was in strijd met internationale verdragen. Echter, zo stelde minister Leers toentertijd, mensen werden niet echt uitgezet, maar het feit dat het in de wet stond was een symbolische weergave van het idee achter het Nederlandse inburgeringsbeleid. Scheffer voegt hieraan toe dat je bij dit voorbeeld ziet dat idealen steeds meer het beleid bepalen in plaats van een praktische aanpak.

Wat duidelijk wordt, is dat het inburgeringsbeleid in Nederland de laatste 20 jaar steeds weer gewijzigd is. Scheffer haakt hierop in, dit zorgt voor nog meer onduidelijkheid voor nieuwkomers denkt hij. Zij weten niet wat er van hun verwacht wordt en dit levert onnodige problemen en spanningen op.

Het huidige integratiedebat

Scheffer stelt dat het logisch is dat de laatste twintig jaar debatten zijn ontstaan over de integratie, dat gebeurt immers als er grote groepen nieuwkomers komen. We moeten kijken naar wat we als samenleving als geheel willen. Volgens Scheffer begint dit bij een helder en duidelijk *immigratie*beleid, maar dat is misschien een onderwerp voor een ander Politiek Café.

Van Baarle kaart aan dat het integratiedebat vandaag de dag steeds racistischer wordt. De Waal haakt hierop in. Veel Nederlandse politici stellen dat bepaalde waarden die de kern vormen van de Nederlandse staat per definitie worden gesteund door de oorspronkelijke bevolking en per definitie niet door mensen met een migratieachtergrond. Er wordt geen rekening gehouden met dat die groepen onderling sterk verschillend zijn. Er wordt opgekomen voor bepaalde waarden (gelijkheid mannen en vrouwen; homo-emancipatie) en die worden gelijkgesteld aan de Nederlandse cultuur. Dit is ten eerste historisch gezien onjuist en ten tweede, wordt het gebruikt als uitsluitingsmechanisme in plaats van dat je zoekt naar overeenkomsten in waarden, wat een meer uitnodigende uitstraling heeft naar nieuwkomers om zich in Nederland thuis te voelen.

Wederkerigheid speelt ook een belangrijke rol bij deze waarden, volgens Scheffer en Van Baarle. Leven in een vrij land houdt in dat je je eigen keuzes kan maken over hoe je wil leven (uiteraard binnen de grenzen van de rechtsstaat), zonder dwang, en dat je daar vrij voor

kunt uitkomen. Maar dat houdt ook in dat je de keuzes van anderen respecteert. En dat je anderen dus niet vanwege die keuzes aanvalt. Laat iedereen in zijn waarde, ongeacht van welk geloof, geaardheid, sekse of leefwijze iemand is.

Hoe nu verder?

Daarom stelt Tamar, dat het goed zou zijn om een onderscheid te maken over welke waarden en idealen we het precies hebben. Die moeten we dan als fundamenteel omschrijven en iedereen uitnodigen om vanuit zijn of haar eigen achtergrond deze waarden en idealen te steunen. Scheffer is het hier mee eens, we moeten ons niet focussen op herkomst of wie de schuld heeft, maar vooruit kijken en ons richten op een gedeelde toekomst. Van Baarle stemt hiermee in.

Het volgende Politiek Café vindt plaats op dinsdag 13 november. Samen met wethouder in Den Haag **Bert van Alphen** en Nationale Ombudsman **Reinier van Zutphen** bespreken we de zelfredzaamheid van de burger. Verwacht de overheid teveel zelfstandigheid van haar burgers? En wat verwacht de burger eigenlijk van de overheid?